Eduskunnan sivistysvaliokunta

siv@eduskunta.fi

HE 112/2024 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE AMMATILLISESTA KOULUTUKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen verkosto (ISAKO) kiittää mahdollisuudesta lausua koskien hallituksen esitystä eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Ammatillisella koulutuksella on merkittävä rooli Itä-Suomen elinvoiman ja osaamisen kehittämisessä. Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen järjestäjät (ISAKO) kouluttavat vuosittain noin 50 000 nuorta ja aikuista uuteen ammattiin tai täydentämään osaamistaan. Ammatillinen koulutus on merkittävä tekijä myös työhön johtavan maahanmuuton mahdollistajana. Valmistuneista liki 90 % työllistyy alueelle, mikä on merkittävästi suurempi luku kuin korkeakoulutettujen osalta. Itä-Suomessa ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien aikuisten, yli 20-vuotiaiden, osuus on noin 2/3 opiskelijamäärästä. Luvut alleviivaavat jatkuvan oppimisen tärkeyttä ja sen rahoituksen turvaamista. Työikäisillä on oltava mahdollisuus kehittää ammattiosaamistaan myös tulevaisuudessa, ja Itä-Suomessa tämän merkitys korostuu. Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen järjestäjät painottavat alueellisten erityispiirteiden ja erityisalojen huomioimista päätöksenteossa.

Esitetyt muutokset

Hallituksen esityksessä lakia ammatillisesta koulutuksesta muutettaisiin siten, että henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaa koskevia tehtäviä kevennettäisiin oppivelvollisten opiskelijoiden osalta. Lisäksi ammatillisen koulutuksen järjestäjien velvollisuudesta laatia tutkintokohtainen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma luovuttaisiin. Lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia muutettaisiin siten, että varainhoitovuoden 2025 rahoituksesta päätettäessä opiskelijavuosien määrä saisi alittaa järjestämisluvassa määrätyn opiskelijavuosien vähimmäismäärän. Lisäksi kuntien rahoitusosuutta koskevien ammatillisen koulutuksen säännöksiä muutettaisiin, jotta hallituksen päättämä 100 miljoonan euron vähennys saataisiin valtion lisäksi koskemaan myös kuntasektoria.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman keventäminen oppivelvollisilla sekä tutkintokohtaisesta osaamisen arviointisuunnitelmasta luopuminen

Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen järjestäjät pitävät tärkeänä ammatilliseen koulutukseen liittyvien hallinnollisten prosessien tehostamista. Oppivelvollisten henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman kirjaamisvelvoitteiden keventäminen mahdollistaa työn suuntaamista aiempaa enemmän opetukseen ja ohjaukseen. Lisäksi esitetyt muutokset voisivat osaltaan tukea yhdessä etenevien opiskelijaryhmien muodostumista, mutta eivät estäisi opiskelijan yksilöllistä etenemistä opinnoissaan. Aiempi osaaminen tulee edelleen tunnistaa ja tunnustaa.

Esityksen mukaan velvollisuudesta laatia tutkintokohtainen osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma luovuttaisiin. Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen järjestävät tukevat tätä esitystä.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman keventämisellä tavoitellaan 3,5 miljoonan euron säästöä ja tutkintokohtaisesta osaamisen arviointisuunnitelmasta luopumisella 0,5 miljoonan eurona säästöjä. Yhteenlaskettu neljän miljoonaa esitetään vähennettäväksi ammatillisen koulutuksen rahoituksesta. Näkemyksemme mukaan tämä on suora ja yliarvioitu leikkaus ammatillisen koulutuksen rahoitukseen, sillä aiemminkaan ammatillisen koulutuksen järjestäjät eivät ole saaneet erillismäärärahaa näiden velvoitteiden hoitoon. Ammatillisen koulutukseen hallinnollista taakkaa ja tehtävien keventämistä on jatkettava, mutta tämä ei saa johtaa rahoitusleikkauksiin, vaan opetuksen ja ohjauksen vahvistamiseen.

Tavoitteellisista opiskelijavuosista päättäminen

Ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön mukaan koulutuksen järjestäjän tavoitteellinen opiskelijavuosien määrä ei saa alittaa järjestämisluvassa määrättyä vähimmäismäärä. Hallituksen päättämä 120 miljoonan euron leikkaus kohdistetaan jo aiemman toisen asteen ammatillisen tutkinnon tai korkea-asteen suorittaneille järjestettävään tutkintokoulutukseen. Jotta leikkaus voidaan kohdentaa oikeassa suhteessa kaikille koulutuksen järjestäjille, tulee lainsäädäntöä muuttaa vuoden 2025 osalta siten, että järjestämisluvan vähimmäismäärä voidaan alittaa. Tämä alitus koskisi noin 50 koulutuksen järjestää.

Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen järjestäjät pitävät hallituksen esitystä perusteltuna koulutuksen järjestäjien tasa-arvoisen kohtelun näkökulmasta. Kuitenkin pienillä koulutuksenjärjestäjillä vähennys tavoitteellisen opiskelijavuosimäärään voi vaarantaa niiden kyvyn toteuttaa koulutusta, joten tarvittaessa tulee erillistoimin varmistaa pienten tärkeiden koulutuksenjärjestäjien taloudellinen toimintakyvyn säilyminen tai tukea yhdistymistä toisten koulutuksenjärjestäjien kanssa.

Kuntien rahoitusosuus

Hallituksen päättämä 100 miljoonan euron leikkauksen kohdistaminen myös kuntien rahoitusosuuteen edellyttää kuntien rahoitusosuuteen liittyvän lainsäädännön muuttamista väliaikaisesti, mikä keventää kuntien rahoitusvastuuta. Tältä osin ei ole huomautettavaa esitykseen rahoituksen kuntaosuuden väliaikaisesta muuttamisesta. Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen järjestävät pitävät kuitenkin hallituksen päättämiä leikkauksia ammatillisen koulutuksen rahoitukseen virheenä. Ammatillinen koulutus vaikuttaa keskeisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuuteen sekä osaamisen ylläpitoon. Osaaminen on talouskasvun edellytys. Pidämme tärkeänä, että hallitus ei tee ammatilliseen koulutukseen kohdistuvia lisäleikkauksia hallituskauden loppuaikana.

Muuta huomautettavaa

Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen järjestävät tuovat huolen esille mahdollisesta koulutuksen järjestäjän työllisyyden aluekertoimen poistamisesta rahoitusuudistuksessa. Tämä johtaisi siihen, että työllisyydestä saatujen pisteiden määrä Itä-Suomessa laskee ja kun yhtä aikaa työllisyyden painoarvo rahoituksessa nousee. Tämä johtaa Itä-Suomessa rahoituksen vähentymiseen merkittävästi nykytilanteesta muuta Suomea enemmän, koska alueen työllisyys on muita alueita heikompi.

Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen verkoston puolesta

Rauno Kettunen, rehtori

Itä-Suomen ammatillisen koulutuksen verkosto (ISAKO)

pj. Heikki Helve, kuntayhtymän johtaja, Savon koulutuskuntayhtymä
Esa Karvinen, kuntayhtymän johtaja, rehtori, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä
Kari Puumalainen, kuntayhtymän johtaja, rehtori, Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä
Arja Flinkman, toimitusjohtaja, Etelä-Savon Koulutus Oy
Jukka Mustonen, kuntayhtymän johtaja, rehtori, Itä-Savon koulutuskuntayhtymä